

правозахисну діяльність). Скарга в інтересах неповнолітніх чи недієздатних осіб подається їх законними представниками. В Законі виокремлено 3 підстави для подання скарги до органів державної влади чи органів місцевого самоврядування: 1) якщо порушено права, законні інтереси або свободи громадянина; 2) в разі створення перешкод для здійснення громадянином його прав і законних інтересів чи свобод; 3) у випадку, якщо незаконно покладено на громадянина які-небудь обов'язки або його незаконно притягнуто до відповідальності.

Скарга на дії чи рішення органу державної влади, органу місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, об'єднання громадян, засобів масової інформації, службової особи подається у порядку підлеглості вищому органу або службовій особі, що, однак, не позбавляє громадянина права звернутися до суду відповідно до чинного законодавства, а в разі відсутності такого органу або незгоди громадянина з прийнятим за скаргою рішенням – безпосередньо до суду. Загальний термін розгляду і вирішення скарг становить не більше одного місяця з дня їх надходження, проте він може бути продовжений до 45 днів.

Аналізуючи статистику з питання звернення громадян, я використала дані, зазначені в Звіті відділу з питань звернення громадян Апарату ВРУ «Про звернення громадян до Верховної Ради України та органів місцевого самоврядування у 2014 році». У 2014 році до Верховної Ради України надійшло 65 тис. пропозицій, заяв і скарг громадян. Серед авторів звернень переважали скарги від пенсіонерів – 15 тис., осіб, які позбавлені волі; осіб, воля яких обмежена – 2,8 тис., працівників бюджетної сфери – 2,5 тис., підприємців – 1,9 тис., безробітних – 1,7 тис., учнів і студентів – 485 скарг.

Щодо статистики з того ж питання в Полтавській області, то за даними від 19.01.2009 року, до міської ради Горішні Плавні (колишній Комсомольськ) Полтавської області надійшло 132 звернення, з яких 58 – скарги.

Отже, як ми бачимо, скарги займають значну частину усіх звернень громадян. Така статистика не є втішною для України, що свідчить про порушення прав, законних інтересів та свобод громадян з боку органів державної влади, місцевого самоврядування та їх посадових осіб. Для поліпшення даної ситуації службовим особам слід вчасно розглядати і належно реагувати на звернення громадян (передусім на скарги).

Ісмаїлов К. Ю.

кандидат юридичних наук, майор поліції
завідувач кафедри кібербезпеки та інформаційного забезпечення
*Одеський державний університет внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ У ФОРМУВАННІ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ ЗА РОКИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Зміни у правовій системі України не оминули і систему джерел інформаційного права і законодавства, яка переживає трансформацію у зв'язку з реформаційними процесами в законодавчій сфері (зокрема яка стосується інформаційного соціального обороту), з відновленням правового звичаю як джерела права, включенням до неї практики Європейського суду з прав людини, що свідчить про існування тенденції до наступного розширення системи джерел вітчизняного права. Зазначені зміни є проявом реалізації в Україні принципу верховенства права, який не лише закріплений у ст. 8 Конституції України, але й поступово займає очільне місце у правосвідомості, насамперед правників-практиків.

Актуальність даного питання набуває і завдяки невпинному зросту ролі судових процесів, починаючи з 2004-2005 років. Так судові процеси, що проводяться вищими спеціалізованими судами України, Верховним судом України, Вищим Адміністративним Судом України та, безумовно, Конституційним Судом України суттєво змінили сучасне ставлення науковців і практиків юриспруденції до впливовості судових рішень на соціальні інформаційні відносини та форми інформаційного права взагалі в національній правовій системі.

Особливої уваги зазначена проблема набула з моменту створення Конституційного Суду України. Відповідно до ч. 2 ст. 147 Конституції України КСУ розв'язує питання про відповідність законів та інших правових актів Конституції України і дає офіційне тлумачення Конституції і законів України. Але аналіз рішень КСУ показує, що вони не тільки роз'яснюють чинне законодавство, але і встановлюють нові приписи нормативного характеру. До того ж рішення Конституційного Суду мають загальний характер і є обов'язковими для виконання.

Таким чином, Конституційний Суд отримав право не лише тлумачити закон, але й оцінювати його на предмет відповідності Конституції України, яка має над ним пріоритет, для гарантування верховенства Конституції України як Основного Закону держави.

З теоретичного погляду актуальність питання щодо ролі рішень Конституційного Суду в системі джерел інформаційного права України визначається ще й тим, що його дослідження, як правило, ведуться у контексті розгляду місця рішень КСУ в правозастосовчій практиці, при цьому мало уваги приділено вивченню їх ролі у нормотворчій інформаційно-правовій діяльності.

З практичного боку зазначена проблема актуалізується тим, що, відповідно до чинного законодавства, рішення КСУ довгий час не розглядалися на рівні джерел права. Проте об'єктивно спостерігається явне зростання їх ролі в правотворчій діяльності держави, що викликане, як недосконалістю інформаційного (і не тільки) законодавства так і активним використанням в юридичній практиці рішень Конституційного Суду. Відповідно і серед науковців та практиків не вщухають дискусії стосовно їх юридичної природи, значення, порядку дії та виконання.

Також даний етап розвитку інформаційно-правової системи і системи джерел інформаційного права і законодавства як її складової питання місця інтерпретаційно-правових актів у системі джерел інформаційного права і законодавства України стає дедалі актуальнішим. Це зумовлене певною невідповідністю їх фактичного і юридичного статусу у регулюванні суспільних інформаційних відносин. Підсилює теоретичне значення досліджуваного питання перегляд панівної в юридичній науці в минулому концепції, згідно з якою фактично єдиним прийнятним джерелом права визнавався нормативно-правовий акт, а підхід до ролі інтерпретаційних актів у правовому регулюванні був спрощеним і нівелював їх значення для правотворчості.

Разом зі збільшенням впливу інтерпретаційних актів, зокрема судової влади, на регулювання суспільних інформаційних відносин, їх ролі у нормотворчості, офіційно залишається головною думка про відсутність у них нормотворчої функції, що входить у суперечність із реаліями сьогодення і перспективами розвитку правової системи на шляху її відповідності світовим стандартам.

Дослідження юридичної природи, видів інтерпретаційних актів, ступеня їх обов'язковості, що зумовлюють можливість їх включення до системи джерел права і чинного законодавства України, є чинником удосконалення правотворчості і правозастосування, судової практики, зміцнення законності та правопорядку в Україні, є важливим та своєчасним етапом інформаційно-правового розвитку.

Проблеми визначення джерел права взагалі, джерел інформаційного права, зокрема, та ролі актів судової влади в системі джерел права в Україні досліджували К.Ю. Ісмайлов, Т.А. Костецька, А.А. Письменицький, Р.Б. Тополевський, Т.Є. Мураховська та інші.

Так, Ісмайлов К. Ю. у дисертації «Акти судової влади в системі джерел права України» 2012 року викладає сучасну правову теорію багатоджерельності національного права і законодавства (зокрема і в інформаційній сфері соціальних відносин) як недостатньо розкриту фундаментальну юридичну сферу у науковому і практичному, нормативно-правовому обороті. Автором якісно проаналізовані основні риси актів судової влади в Україні, зокрема актів Конституційного Суду України, актів Верховного Суду України, актів вищих спеціалізованих судів, актів Європейського Суду з прав людини та деякі аспекти втілення їх у правовий оборот, як правових документів, що значно змінили останнім часом бачення їх ролі в системі джерел права [1].

В дослідженнях Костецької Т.А., зокрема в роботі «Джерела інформаційного права України: поняття, система, особливості» авторка визначає джерела інформаційного права як такі, що є однією з основних і разом з тим малодосліджених категорій цієї вітчизняної галузі, що формується. В даному випадку поняття «джерела інформаційного права» вживається відповідно до сформованого в національній теорії права розуміння джерел права як офіційно-документальної форми вираження та закріплення правових норм, що йдуть від держави або визнані нею й мають юридичну загальнообов'язкову силу. Чіткість названого поняття має суттєве значення насамперед для теоретичної розробки проблем інформаційного права [2].

Звертається до проблеми структурованості джерел інформаційного права в своїх дослідженнях і А.А. Письменицький. Так, в своїй монографії «Загальна теорія інформаційного права» він визначає нормативно-правову сторону формування джерельної основи

інформаційного права крізь п'ять рівнів інформаційного законодавства, що обумовлені юридичною силою актів національного і міжнародно-правового значення [3].

В роботах Р.Б. Тополевського, зокрема в дисертації «Системні зв'язки юридичних джерел права» (2004 р.) зустрічаємо твердження про значний еволюційно-конвергенційний процес зміни розуміння структури джерел національного права і законодавства за рахунок прецедентно-правового та інтерпретаційно-правового її наповнення актами судової влади. Зокрема в якості прикладів автором даний процес ілюструється й документами в сфері інформаційних соціальних стосунків [4].

Наукові публікації Т.Є. Мураховської, що найбільше акумулювання знайшли в дисертації «Формування нових галузей в системі права України» (2011 р.) також приділяють увагу питанням так званої «галузевізації», що, зокрема, обумовлюється виокремленням певної структури джерел новітніх напрямів в системі національного права і законодавства. Серед означених нових галузевих напрямів також автором називається «інформаційне право» [5].

Однак наукові дослідження з цього питання в основному присвячувалися динамічному аспекту прецедентних та інтерпретаційних юридичних актів чи були спрямовані на визначення місця прецедентів та інтерпретаційних актів у системі джерел певної галузі права. Тому існує необхідність у проведенні комплексного дослідження можливості включення правового прецеденту у вигляді акту судової влади та інтерпретаційного акту до системи джерел інформаційного права і законодавства України, що й зумовило вибір даної теми.

Таким чином, джерела національного інформаційного права в сучасних умовах реформування національного законодавства і правової системи можна характеризувати як самодостатню форму, спосіб вираження і закріплення правових норм, прецедентів, звичаїв і угод, що регулюють суспільні інформаційні відносини, виходять від органів державної законодавчої, виконавчої, судової влади України, при здійсненні покладених на них функцій, а також містяться в міжнародних і певних внутрішніх договорах України та практиці Європейського суду з прав людини, які є обов'язковими, доступними та легальними.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ісмаїлов К.Ю. Акти судової влади в системі джерел національного права України: монографія / К.Ю. Ісмаїлов. – Донецьк: Вид-во «Ноулідж» (Донецьке відділення), 2014. – 116 с.
2. Костецька Т.А. Джерела інформаційного права України: поняття, система, особливості / Т.А. Костецька // Часопис Київського університету права, 2007. – № 3. – С. 68-73.
3. Письменицький А.А., Гапотій В.Д. Загальна теорія інформаційного права: Монографія. – Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2012. – 300 с.
4. Тополевський Р.Б. Системні зв'язки юридичних джерел права [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Руслан Богданович Тополевський. – К., 2004. – С. 12.
5. Мураховська Т.Є. Формування нових галузей в системі права України [Текст]: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Тетяна Єгорівна Мураховська; Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х., 2011. – 233 с.

Патока А. В.

студентка II курсу

Науковий керівник: **Куш О. Є.**

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри кримінального

та адміністративного права і процесу

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

м. Полтава, Україна

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНТЕРНЕТ-ЗМІ В УКРАЇНІ

Кінець минулого століття в Україні ознаменувався появою, поряд із пресою, радіо й телебаченням, четвертого виду засобів масової інформації – Інтернет-ЗМІ. Не так давно Інтернет не міг розглядатися як загальнодоступний засіб спілкування і передачі інформації, а отже, і не виникало потреби в правовому регулюванні цієї сфери. Однак, із